

Josef Stummvoll in Lorenz Strebl poročata o veliki pridobitvi nacionalne biblioteke na Dunaju. Bralcem je odslej na razpolago tudi abecedni imenski katalog publikacij, ki so izšle od leta 1501 do 1929. Prepisati je bilo treba okoli 1 300 000 katalognih listkov. Za prepisovanje so uporabili sistem električnih pisalnih strojev podjetja I. B. M. Novi katalog je ustvarilo 80 sodelavcev v devetih letih, stroški pa so znesli okoli pet milijonov šilingov.

V nedokončanem polemičnem članku o elektroniki v knjižnicah zavrača Josef Stummvoll trditve švedskega bibliotekarja Ochsnerja, ki je neugodno ocenil njegovo delo »Bibliothek der Zukunft«, objavljeno leta 1965. Stummvoll podrobno razčlenjuje prodiranje elektronskih računalnikov v knjižnice in svoje ugotovitve dopolnjuje s številnimi citati poznavalcev ameriških knjižnic. Avtomatizacija v knjižnicah po avtorjevem mnenju ni dala takih rezultatov, kot so jih njeni zagovorniki napovedali, razen tega pa dosedanje izkušnje kažejo, da je taka obdelava fonda draga.

Deseto zborovanje avstrijskih knjižničarjev je bilo od 4. do 7. septembra 1968 v Admontu. Obravnavali so novosti v graditvi knjižnic in probleme izobraževanja knjižničarjev. Sestala se je tudi komisija za katalogizacijo, ki uspešno sodeluje z nemškimi bibliotekarji. Komisija za bibliografijo pripravlja izdajo bibliografije avstrijskih bibliografij.

Prispevke v letniku dopolnjujejo spominski članki, statistični podatki in stalne rubrike, ki poročajo o novicah iz avstrijskih in tujih knjižnic, o kongresih in zborovanjih in društveni dejavnosti. Precej prostora je namenjeno pogovorom o knjigah in tekoči bibliografiji s področja knjižničarstva.

Zlata Kert

Bücherei und Bildung. Fachzeitschrift des Vereins der Bibliothekare an Öffentlichen Bücherein e. V. und Mitteilungsblatt des Deutschen Büche-

reiverbandes e. V. Reutlingen. XX/1968, št. 1—12, 664 + 1144 + (CLVIII) + pril. 8^o.

Strokovno glasilo zahodnonemških knjižničarjev v javnih knjižnicah in nemškega združenja knjižnic je v dvajsetem letniku obdržalo vsebinsko razdelitev iz prejšnjih let. Prvi del sleherne številke (A) je posvečen neposredno vprašanjem knjižničarstva, predvsem javnega, drugi (B) pa obravnava več tisoč knjig, ki so med letom prišle na zahodnonemški knjižni trg, in tehta njihovo vrednost za posamezne tipe javnih knjižnic. V tem sklopu je posebej obravnavana tudi glasbena literatura.

Prvi del obsega poglavja: Diskusija, Prispevki, Knjižničarski svet in Javno mnenje. Prvi poglavji obsegata načelne članke o knjižničarstvu ali obdelave posameznih delovnih področij, v poglavju Knjižničarski svet je množica delovnih poročil knjižnic iz ZRN in iz vsega sveta, v poglavju Javno mnenje pa so zabeležene pomembnejše izjave ali zapiski o knjižničarstvu, ki so jih sporočila množična občila.

Letnik 1968 je vsebinsko zelo razgiban in dobro odseva trenutni položaj zahodnonemškega javnega knjižničarstva, deloma pa tudi knjižničarstva v znanstvenih institucijah. Zapleteni položaj knjižničarstva v ZR Nemčiji je bil v letu 1966 in 1967 zaostren z gospodarsko recesijo, ki je vplivala tudi na zahodnonemške kulturne ustanove. Stanje se je sicer hitro popravilo, tako da kakšnih bistvenih pretresov knjižnice niso doživele. Zato se zahodnonemški knjižničarji še nadalje intenzivno ukvarjajo z vlogo javnih knjižnic v razmerju do znanstvenih knjižnic, z vlogo knjižnic v industrijski družbi, z regionalnim planiranjem knjižnične mreže in z združevanjem petih strokovnih knjižničarskih društev v enotno organizacijo. Če k temu prištejemo še socialne premike v zahodnonemški družbi, urbanizacijo in krčenje kmečkega prebivalstva ter iz tega nastajajoče napetosti, ki odsevajo tudi v

organiziranju knjižnic, je jasno, da gre za problematiko, ki je, modificirana, prisotna tudi pri nas. Zato prebiranje BuB slovenskemu knjižničarju odpira primerjave in pobude.

Eden najplodovitejših sodelavcev BuB, Hansjörg Süberkrüb, je tudi za letnik 1968 prispeval več razprav. Trenutni položaj zahodnonemškega knjižničarstva slika njegov prispevek Stanje javnega knjižničarstva v letu 1968. Predvsem ugotavlja, da je »stagnirajoči proračun za nabavo knjig že korak nazaj«. Čeprav so javne knjižnice v ZR Nemčiji leta 1966 izdale 130 milijonov DM za nove knjige, čeprav je bilo 72,4 milijona izposoj in je izposoja porasla v primerjavi z letom 1965 za 7,4 %, se je pa priliv novih knjig relativno znižal, ker so cene knjig porasle za 10 %. Nasploh sodi, da bi knjižnice normalno opravljale svoje delo le, če bi dobivale dvakratni denar, kot ga dobivajo zdaj. Zanimiv je pregled strukture in števila zahodnonemških javnih knjižničarjev. Od leta 1967 do leta 1968 se je število vseh knjižničarjev nekoliko zmanjšalo. Predvsem je opazen odliv visoko šolanega knjižničarskega kadra (ta najbrž uhaja v industrijo); spodbudna pa je nenehna tendenca k strokovnosti kadra; težišče se vse bolj pomika k višjim knjižničarjem.

Posebna skrb je bila namenjena regionalnemu planiranju, ki je od pokrajine do pokrajine doseglo različne stopnje.

Izredna pozornost je veljala propagiranju javnih knjižnic, ki da so »banke za sporočila in novice, ki so za splošno blaginjo potrebne prav tako kot prometno, bančno in električno omrežje«. Zato ima zveza ljudskih knjižnic v načrtu ustanovitev posebnega tiskovnega urada, ki bo skrbel za povezavo z množičnimi občili in propagiral knjižnice. Isti avtor razpravlja tudi o temi Biblioteke in knjižnice v industrijski družbi. Na primeru ZR Nemčije skuša z zgodovinsko analizo presoditi, kako sta se formirala tip javne in znanstvene knjižnice, nato pa analizira porast

zahodnonemške knjižne produkcije (od 1951—1965 se je podvojila), preslojevanje zahodnonemške družbe in njegov odsev v knjižnicah. Strokovna literatura vse bolj vdira v javne knjižnice, njihovi fondii so vse bolj znanostni. Meje med javnimi in znanstvenimi knjižnicami se vse bolj zabrisujejo. Prav zaradi tega je še posebej nujna izdelana knjižnična in tudi dokumentacijska mreža.

S podobnimi problemi se ukvarja tudi Rudolf Joerden v razpravi Struktura bibliotekarstva in knjižničarstva. Uvodoma analizira dvojnost znanstvenega bibliotekarstva in javnega knjižničarstva s historičnega aspekta, ugotavlja strukturalne spremembe univerzitetnih, pokrajinskih, mestnih knjižnic ter meni, da nasprotje biblioteka-knjižnica (znanstvena: javna knjižnica) vse bolj razpada. Znanstvenost knjižnic se v ZR Nemčiji izraža z razmerjem med proračunskim razmerjem med nabavo knjig in revij (Westdeutsche Bibliothek 1:4, univerzitetne knjižnice 1:2, pokrajinske knjižnice 1:1, velike mestne knjižnice 2:1, srednje in manjše knjižnice 3:1). Vse večji vdor znanosti v različne tipe knjižnic vodi v sistemsko poenotenje knjižničnega kadra. Prav ob njem Joerden zgodovinsko razlaga, kako sta se historično rodila hierarhični in zadružni tip nemškega knjižničarja. Ob analizi knjižničarske sedanjosti upira pogled tudi v prihodnost in meni, da utegne sedanja eksplozija znanosti povzročiti razkol znanstvenih knjižnic v tehnične (z naj sodobnejšimi tehničnimi pripomočki) in humanistične.

Rudolf Joerden je s člankom Javno knjižničarstvo v zvezni republiki po letu 1945 in njegovi politični aspekti zanimivo osvetlil svetovnonazorsko in strokovno transmutacijo zahodnonemških knjižničarjev, s tem pa tudi njihov delež pri politični prevzgoji prebivalstva. Ute Müller v članku Med mamutsko biblioteko in Trnuljčico ni povsem istih misli, kot je Hansjörg Süberkrüb; posebno se zavzema za zavestno omejevanje fon-

dov javnih knjižnic. Ti naj bi šteli največ 250 000 zvezkov. Nasploh pa se avtorju zdi, da bo poudarek na obeh knjižničnih tipih — znanstvenem in javnem — ostal.

Carl Jansen pa v članku Državne podružnice matične službe v Zvezni republiki obširno prikazuje, kako so v Spodnji Saški ostvarjali organizirano knjižnično mrežo že v weimarski republiki, do novih konceptov pa se prebili šele po drugi svetovni vojni. Članek je opremljen z mnogimi konkretnimi podatki o hitrem razvoju matične službe zlasti po letu 1965.

Iz širših bibliotekarskih aspektov sta zanimivi obširni poročili s kongresov IFLA (Toronto 1967, Frankfurt 1968), od katerih se je frankfurtski posvetil zelo kočljivi temi — Knjige in knjižnice v industrijski družbi.

Med sila obširnim drugim gradivom bi to pot opozoril na slikovne priloge. Te prikazujejo zunanjo in notranjo arhitekturo novih ali prenovljenih knjižnic v Zahodni Nemčiji, na Danskem in na Finskem. Zlasti slednje se odlikujejo z izredno čistimi likovnimi rešitvami.

Bruno Hartman

Nachrichten für Dokumentation. Zweimonatsschrift für Forschung in Praxis der Dokumentation. Frankfurt a. M. XIX/1968, št. 1—6, 8 + 280 + B 48 str. 4^o.

Kot dosedanja poročila o reviji se bo tudi to omejilo na prikaz tistih člankov, ki zadevajo splošno znanstveno knjižničarstvo. Glede na snov obravnavajo nekateri klasifikacijska vprašanja, drugi pa vprašanja mehanizacije in avtomatizacije v splošno znanstvenih knjižnicah.

Od prvih naj navedem predavanje, ki ga je imel danski bibliotekar R. Mølgaard-Hansen na mednarodnem zborovanju dokumentarjev v Tokiju septembra 1967 z naslovom: DK, DC in LC v tekmi na področju univerzitetne knjižnice. V njem opisuje poskus, ki so ga napravili ob ustanovitvi nove univerzitetne knjižnice v

Odenseju na Danskem. Dva bibliotekarja, ki poprej še nista uporabljala nobenega od omenjenih klasifikacijskih sistemov, sta dobila nalogo, da klasifikacijsko obdelata 225 knjig z različnih strokovnih področij in sicer po sistemu univerzalne decimalne klasifikacije (DK), po sistemu Deweyeve decimalne klasifikacije (DC) in še po sistemu kongresne knjižnice v Washingtonu (LC). Namen poskusa je bil ugotoviti zmogljivost, gospodarnost in uporabljivost posameznih sistemov. Rezultate poskusa je pretrkala komisija 20 strokovnjakov, ki je ugotovila, da je osnovna struktura vseh treh sistemov zastarela, da pa ima vsak od sistemov svoje prednosti in slabosti. Poskus je pokazal, da je treba najprej odkloniti sistem LC, ker je preokoren, ker ne pozna hierarhične razvrstitve, stvarnega kazala in navodil za uporabo, ter končno tudi zato, ker ne predvideva možnosti izmeničnih vpisov. Sistem DC pozna hierarhično razvrstitev, a kritike ne prenese njegovo kazalo, zlasti pa ne zapletenost sestavljenih decimalnih vrstilcev, ki otežuje njegovo učinkovito uporabo. Rezultati poskusa govorijo še najbolj v prid sistema DK, predvsem zaradi njegove izredne prilagodljivosti. Res je njegova notacija tudi zapletena, vendar jasna in v praksi uporabljiva. Po lastnih izkušnjah je podobno analizo istih sistemov opravil J. M. Perreault na floridski univerzi in prišel do podobnih sklepov. Zanimiva je podoba, ki jo ta avtor navaja, ko med drugim brani prednost sistematskih katalogov pred predmetnimi: sistematski katalog je za informacijo kot orientacija v mestu s pomočjo karte, predmetni katalog pa je povpraševanje na vsakem vogalu. — Ko se predavatelj vrne k osrednjemu predmetu, poudarja zlasti, da je potrebna temeljita revizija tudi DK sistemu. Njeno uresničevanje bo morala voditi misel, ki jo je izrazil A. N. Whitehead: Umetnost napredka je v tem, da v spremembah ohranimo red in da v redu dosežemo spremembe. Konkretnije se je izrazil